

Α. Διδαγμένο κείμενο

Αριστοτέλης, Πολιτικά, Δ 4.2-3, 1291b30-39

Δημοκρατία μὲν οὖν ἐστὶ πρώτη μὲν ἢ λεγομένη μάλιστα κατὰ τὸ ἴσον. Ἴσον γὰρ φησὶν ὁ νόμος ὁ τῆς τοιαύτης δημοκρατίας τὸ μὴδὲν μᾶλλον ὑπερέχειν τοὺς ἀπόρους ἢ τοὺς εὐπόρους, μηδὲ κυρίους εἶναι ὀποτερουσοῦν, ἀλλ' ὁμοίους ἀμφοτέρους. Εἴπερ γὰρ ἐλευθερία μάλιστα ἔστιν ἐν δημοκρατίᾳ, καθάπερ ὑπολαμβάνουσί τινες, καὶ ἰσότης, οὕτως ἂν εἴη μάλιστα, κοινωνούντων ἀπάντων μάλιστα τῆς πολιτείας ὁμοίως. Ἐπεὶ δὲ πλείων ὁ δῆμος, κύριον δὲ τὸ δόξαν τοῖς πλείοσιν, ἀνάγκη δημοκρατίαν εἶναι ταύτην. Ἐν μὲν οὖν εἶδος δημοκρατίας τοῦτο.

Α1α. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σ' αυτήν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το κείμενο αναφοράς.

- i.** «*Δημοκρατία μὲν οὖν ἐστὶ πρώτη.*»: ο Αριστοτέλης με τη λέξη «*πρώτη*» εννοεί ότι ο προς εξέτασιν τύπος δημοκρατίας είναι η ιδανική μορφή πολιτεύματος.
- ii.** «*μηδὲ κυρίους εἶναι ὀποτερουσοῦν, ἀλλ' ὁμοίους ἀμφοτέρους.*»: οι παραπάνω ανωνυμίες αναφέρονται στους «*ἀπόρους*» και «*εὐπόρους*».
- iii.** Στο παρουσιαζόμενο εἶδος δημοκρατίας ταυτίζονται η ἰσότητα και η ομοιότητα γενικά.
- iv.** «*κοινωνούντων ἀπάντων*»: η ανωνυμία «*ἀπάντων*» αναφέρεται σε όλους ανεξαιρέτως τους κατοίκους μιας πόλης.
- v.** «*κύριον δὲ τὸ δόξαν τοῖς πλείοσιν*»: ο ὅρος «*τό δόξαν*» δηλώνει ότι οι αποφάσεις λαμβάνονται στην εκκλησία του δήμου με βάση την απλή γνώμη των περισσοτέρων.

Α1β. «*οὕτως ἂν εἴη μάλιστα, κοινωνούντων ἀπάντων μάλιστα τῆς πολιτείας ὁμοίως. Ἐπεὶ δὲ πλείων ὁ δῆμος, κύριον δὲ τὸ δόξαν τοῖς πλείοσιν, ἀνάγκη δημοκρατίαν εἶναι ταύτην.*»: Ποια γνωρίσματα της δημοκρατίας παρουσιάζονται στο παραπάνω χωρίο από το κείμενο αναφοράς;

Μονάδες 10

Β1. Με ποιο νόημα η ἰσότητα και ἐλευθερία είναι τα βασικότερα, ὄχι ὅμως και τα μοναδικά, γνωρίσματα του τύπου της δημοκρατίας που περιγράφει ο Αριστοτέλης;

Μονάδες 10

Β2. Να παρουσιάσετε αιτιολογημένα τη στάση του Αριστοτέλη απέναντι στο πολίτευμα που παρουσιάζει. Με ποιες φραστικές επιλογές γίνεται φανερή η παραπάνω θέση του και από ποια ιστορικά δεδομένα είναι επηρεασμένος;

Μονάδες 10

B3. Να γράψετε στο τετράδιό σας το γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε μία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτό τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη:

- i.** Τριάντα χρόνια συνολικά έμεινε ο Αριστοτέλης στην Αθήνα.
- ii.** Ο Αριστοτέλης εγκατέλειψε δύο φορές την Αθήνα εκουσίως.
- iii.** Ο Αριστοτέλης συνέθεσε τα έργα του *Ηθικά Νικομάχεια* και *Πολιτικά* την περίοδο που δίδασκε στο Λύκειο στην Αθήνα.
- iv.** Το *έπιθυμητικόν* μέρος της ψυχής, κατά τον Πλάτωνα και το μαθητή του, Αριστοτέλη, σχετίζεται με τις ηθικές αρετές.
- v.** «*Τώρα που μιλήσαμε για όλα αυτά είναι η ώρα να μιλήσουμε και για νόμους και για πολιτεύματα*»: με την παραπάνω φράση ο Αριστοτέλης ολοκληρώνει τα *Ηθικά Νικομάχεια* και ταυτόχρονα προαναγγέλλει τα *Πολιτικά*, επειδή θεωρεί ότι η πολιτική φιλοσοφία είναι μέρος της ηθικής φιλοσοφίας.

Μονάδες 10

B4.

α. τόν δῆμον: να γράψετε δύο ερμηνείες της λέξης στην αρχαία ελληνική.

β. Από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου αναφοράς να γράψετε ό,τι κάθε φορά ζητείται: (στις σύνθετες λέξεις να λάβετε υπόψη το β' συνθετικό):

φησίν: ένα παράγωγο απλό θηλυκό σε –ή

ὑπερέχειν: ένα αντώνυμο

ἀπόρους: ένα συνώνυμο

ὑπολαμβάνουσιν: ένα παράγωγο απλό ουσιαστικό σε – μα.

Μονάδες 10

B5. Αφού μελετήσετε το παρακάτω μεταφρασμένο απόσπασμα από το έργο του *Ισοκράτη* και το κείμενο αναφοράς, να εντοπίσετε τυχόν ομοιότητες ή διαφορές στη λειτουργία των πολιτευμάτων που παρουσιάζονται. Επίσης, να επιχειρήσετε να τα ονομάσετε και να τα διακρίνετε σε ορθά ή φαύλα βάσει της Αριστοτελικής φιλοσοφίας περί τέλους.

Παράλληλο κείμενο: ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ, Αρεοπαγητικός 20-23

Ο Ισοκράτης αναφέρεται στα γνωρίσματα της δημοκρατίας που θέσπισαν ο Σόλων και ο Κλεισθένης, για την «παλαιάν δημοκρατίαν».

Εκείνοι λοιπόν που είχαν τη διοίκηση της πολιτείας κατά την παλαιότερη εποχή, εγκατέστησαν πολίτευμα που δεν είχε μόνον όνομα προσφιλέστατο σ' όλους και γλυκύτατο, ενώ στην πραγματικότητα δεν έδινε την εντύπωση αυτή στους πολίτευομένους και δεν προετοίμαζε τους πολίτες ώστε να θεωρούν την ακολασία δημοκρατία, την παρανομία ελευθερία, την αθυροστομία ισοότητα δικαιωμάτων, ούτε τέλος την εξουσία να κάνουν όλα αυτά ευδαιμονία, αλλά πολίτευμα

που παρέδιδε στο μίσος και στην τιμωρία τους ανθρώπους αυτού του είδους και που κατώρθωσε με τον τρόπο αυτό να κάμει όλους τους πολίτας καλύτερους και φρονιμότερους.

Εξαιρετική μάλιστα συμβολή για την καλή διοίκηση της πολιτείας παρείχε το γεγονός ότι, επειδή υπάρχει η δοξασία ότι υπάρχουν δύο είδη ισότητας και ότι η μία απονέμει σ' όλους τα ίδια δικαιώματα και η άλλη ό,τι πρέπει στον καθένα, δεν αγνοούσαν τη χρησιμότερη, αλλ' εκείνη που έδινε τα ίδια δικαιώματα και στους ηθικούς ανθρώπους και στους πονηρούς, την απεδοκίμαζαν, γιατί την εθεωρούσαν άδικη, ενώ εκείνη που παρείχε δικαιώματα ανάλογα με την αξία του καθενός και ετιμωρούσε πάλι αναλόγως των περιστάσεων, την προτιμούσαν και σύμφωνα μ' αυτήν ερρῦθμιζαν τη διοίκηση της πολιτείας, και δεν εξέλεγαν τους άρχοντας απ' όλους τους πολίτας ανεξαιρέτως, αλλά για κάθε αξίωμα προέκριναν τον καλύτερο και τον ικανότερο, γιατί ενόμιζαν ότι και οι άλλοι πολίται θα είναι όμοιοι μ' εκείνους που αναλαμβάνουν υπεύθυνα τη διοίκηση των πολιτικών πραγμάτων.

Εκτός αυτού ενόμιζαν ότι η εκλογή αυτή των αρχόντων είναι περισσότερο αρεστή στο λαό από την εκλογή που γίνεται διά κλήρου. Γιατί κατά την κλήρωση είναι πολύ ενδεχόμενο να ευνοηθή από την τύχη και να καταλάβη αξίωμα πολιτικό άνθρωπος με τάσεις ολιγαρχικές, ενώ κατά την πρόκριση των ικανωτέρων πολιτών ο λαός θα είναι ο κυρίαρχος να εκλέξει εκείνους που αγαπούν ξεχωριστά το υφιστάμενο καθεστώς.

Μετάφραση: Εκδόσεις Ζαχαρόπουλος

Μονάδες 10

Γ. Αδιδακτο κείμενο

Θουκυδίδου Ιστορία 2. 65. 1-7

Το δεύτερο έτος του πελοποννησιακού πολέμου ο Περικλής με ένα λόγο του στην εκκλησία του δήμου, που θεωρείται ισάξιος του Επιταφίου λόγου, προσπάθησε να μεταπείσει τους Αθηναίους οι οποίοι λόγω του λοιμού και των καταστροφών του πολέμου θεωρούσαν ότι ήταν καλύτερο γι' αυτούς να μην είχαν μπει στον πόλεμο και ως εκ τούτου είχαν στραφεί και εναντίον του Περικλή. Το παρακάτω απόσπασμα αναφέρεται στην επίδραση αυτού του λόγου στη σκέψη και στις αποφάσεις των Αθηναίων.

Τοιαῦτα ὁ Περικλῆς λέγων ἐπειράτο τοὺς Ἀθηναίους τῆς τε ἐς αὐτὸν ὀργῆς παραλῦειν καὶ ἀπὸ τῶν παρόντων δεινῶν ἀπάγειν τὴν γνώμην. οἱ δὲ **δημοσία** μὲν τοῖς λόγοις ἀνεπιθέοντο καὶ οὔτε πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους ἔτι ἐλεμπον ἔς τε τὸν πόλεμον μᾶλλον ὄρμητο, ἴδια δὲ τοῖς παθήμασιν ἐλυποῦντο, ὁ μὲν δῆμος ὅτι ἀπ' ἐλασσόνων ὀρμώμενος ἐστέρητο καὶ τούτων, οἱ δὲ δυνατοὶ καλὰ κτήματα κατὰ τὴν χώραν οἰκοδομίαις τε καὶ πολυτελέσι κατασκευαῖς ἀπολωλεκότες, τὸ δὲ μέγιστον, πόλεμον ἀντ' εἰρήνης ἔχοντες. οὐ μὲντοι πρότερόν γε οἱ ξύμπαντες ἐπαύσαντο ἐν ὀργῇ **ἔχοντες** αὐτὸν πρὶν ἐξημίωσαν χρήμασιν. ὕστερον δ' αὖθις οὐ πολλῶ, ὅπερ φιλεῖ ὄμιλος ποιεῖν, **στρατηγὸν** εἶλοντο καὶ πάντα τὰ πράγματα ἐπέτρεψαν, ὧν μὲν περὶ τὰ οἰκεῖα ἕκαστος ἤλγει ἀμβλύτεροι ἤδη ὄντες, ὧν δὲ ἡ ξύμπασα πόλις προσεδεῖτο πλείστου ἄξιον νομίζοντες εἶναι. ὅσον τε γὰρ χρόνον προὔστη τῆς πόλεως ἐν τῇ εἰρήνῃ, μετρίως ἐξηγεῖτο καὶ ἀσφαλῶς διεφύλαξεν αὐτήν, καὶ ἐγένετο ἐπ' ἐκείνου μέγιστη, ἐπειδὴ τε ὁ πόλεμος κατέστη, ὁ δὲ φαίνεται καὶ ἐν τούτῳ προγνοῦς τὴν δύναμιν. ἐπεβίω δὲ δύο ἔτη καὶ ἕξ μῆνας· καὶ ἐπειδὴ ἀπέθανεν, ἐπὶ πλέον ἔτι ἐγνώσθη ἡ πρόνοια αὐτοῦ ἢ ἐς τὸν πόλεμον. ὁ μὲν γὰρ ἠσυχάζοντάς τε καὶ τὸ ναυτικὸν θεραπεύοντας καὶ ἀρχὴν μὴ **ἐπικτωμένους** ἐν τῷ πολέμῳ μηδὲ τῇ πόλει κινδυνεύοντας ἔφη **περιέσεσθαι**.

ΜΕΘΟΔΙΚΟ

Γ1. Να μεταφράσετε στο τετράδιό σας το παρακάτω χωρίο του αρχαίου κειμένου: «**ὅσον τε γὰρ χρόνον προύστη τῆς πόλεως ... κινδυνεύοντας ἔφη περιέσεσθαι.**»

Μονάδες 10

Γ2. Να παρουσιάσετε τον αντίκτυπο που είχε ο λόγος του Περικλή τόσο στα συναισθήματα και τις σκέψεις, όσο και τις ενέργειες των Αθηναίων αναφορικά με τον πόλεμο και με τον ίδιο τον Περικλή.

Μονάδες 10

Γ3. «**ἐπειδὴ τε ὁ πόλεμος κατέστη, ὁ δὲ φαίνεται καὶ ἐν τούτῳ προγνοῦς τὴν δύναμιν. ἐπεβίω δὲ δύο ἔτη καὶ ἕξ μῆνας· καὶ ἐπειδὴ ἀπέθανεν, ἐπὶ πλέον ἔτι ἐγνώσθη ἡ πρόνοια αὐτοῦ ἢ ἐς τὸν πόλεμον.**».

Από το παραπάνω απόσπασμα:

α) να εντοπίσετε τους ρηματικούς τύπους που βρίσκονται στον Αόριστο και να τους μεταφέρετε στο γ' ενικό Ευκτική στον ίδιο χρόνο.

β) να εντοπίσετε τα ουσιαστικά α' και γ' κλίσεως και τα αριθμητικά και να τα μεταφέρετε στη δοτική πτώση του ίδιου αριθμού.

Μονάδες 10

Γ4.α. Να γίνει πλήρης συντακτική αναγνώριση των παρακάτω λέξεων: **δημοσία, ἔχοντες, στρατηγόν, ἐπικτωμένους, περιέσεσθαι** (μονάδες 5).

Γ4.β. «**ἰδίᾳ δὲ τοῖς παθήμασιν ἔλυποῦντο, ὁ μὲν δῆμος ὅτι ἀπ' ἐλασσόνων ὀρμώμενος ἐστέρητο καὶ τούτων**»: αφού εντοπίσετε τη δευτερεύουσα πρόταση, να την αναγνωρίσετε ως προς το είδος, την εισαγωγή και το συντακτικό της ρόλο (μονάδες 3). Στη συνέχεια, να τη μετατρέψετε στην αντίστοιχη μετοχή κάνοντας τις απαραίτητες αλλαγές (μονάδες 2).

Μονάδες 10

Υπολογισμός Μορίων Πανελλαδικών 2022

Χρησιμοποιήστε την Εφαρμογή για να **υπολογίσετε Μόρια** για κάθε Πανεπιστημιακό Τμήμα / Σχολή!

Υπολογίστε Μόρια, δείτε τα **Τμήματα Επιτυχίας** (με τις περσινές βάσεις), τις **Ελάχιστες Βάσεις Εισαγωγής** για κάθε Ειδικό Μάθημα και για κάθε Πανεπιστημιακό Τμήμα μέσα από την ιστοσελίδα του ΜΕΘΟΔΙΚΟΥ ή την Android Εφαρμογή: mobile app

Ενδεικτικές Απαντήσεις

Α. Διδαγμένο κείμενο

A1.

α. i. Λάθος, ii. Σωστό, iii. Σωστό, iv. Λάθος, v. Λάθος.

A1. β. Στο παραπάνω απόσπασμα δηλώνονται δύο γνωρίσματα της δημοκρατίας. Το πρώτο είναι η αρχή της συμμετοχής (κοινωνούντων) που σημαίνει ότι η άμεση (τότε) δημοκρατία προϋπέθετε την όχι επιφανειακή, περιστασιακή συμμετοχή στις λειτουργίες του κράτους, αλλά τη συμμετοχική /συλλογική δράση όλων των πολιτών, πλούσιων ή φτωχών (άπάντων) –κι όχι κατοίκων- Μια επιπλέον αρχή είναι η αρχή της πλειοψηφίας (κύριον δέ τό δόξαν τοῖς πλείοσιν) που σημαίνει ότι παρά την πολιτική ισότητα πλούσιων και πτωχών, στη δημοκρατία οι αποφάσεις λαμβάνονται από την πλειοψηφία, δηλαδή από τους πολλούς-απόρους με βάση, βέβαια, το νόμο.

B1. Κατά τον Αριστοτέλη, εκδοχές και ποιότητες δημοκρατίας υπάρχουν πολλές, ανάλογα με τον τρόπο λήψης των αποφάσεων, την ισχύ των νόμων κ.λπ. Στο κείμενο αναφοράς περιγράφεται η ανώτερη και πιο σημαντική από αυτές, αυτή που έχει ως κύριες (αλλά όχι μοναδικές) αξίες την ελευθερία και την ισότητα, τη διασφαλισμένη από τον νόμο.

Η πολιτική ισότητα (τὸ ἴσον / ισότης), λοιπόν, είναι χαρακτηριστικό της δημοκρατίας με το νόημα ότι το δικαίωμα να καταλαμβάνουν αξιώματα στην πολιτεία το έχουν όλοι οι πολίτες ὁμοίως. Η αριστοτελική θεώρηση της ισότητας έχει, εκτός από το παραπάνω προφανές πολιτικό της νόημα και έντονη ηθική απόχρωση. Ο Σταγειρίτης θεωρεί την ισότητα αρχή που διασφαλίζει τη σωτηρία της πόλης, την ταυτίζει με τη δικαιοσύνη και την ανάγει σε διαρκές και υπέρτατο ζητούμενο μιας δημοκρατικής πολιτείας. Επίσης, εκτός του ότι την ταυτίζει με την ομοιότητα (ὁμοίως), σε πολιτικό επίπεδο πλούσιων και φτωχών, την προβάλλει και ως μέσο αποφυγής των άκρων και εξυπηρέτησης του κοινού συμφέροντος.

Ταυτόχρονα, η δημοκρατία βασίζεται στην ελευθερία (ἐλευθερία μάλιστα ἔστιν ἐν δημοκρατίᾳ), αλλά και την προάγει. Η ελευθερία είναι χαρακτηριστικό της δημοκρατίας, όχι μόνο με το νόημα της ατομικής ελευθερίας, εφόσον στο πολίτευμα αυτό μπορεί ο ελεύθερος (κι όχι ο δούλος) να ζει ὡς βούλεται, αλλά και με το νόημα της πολιτικής ελευθερίας, δηλαδή τὸ ἐν μέρει (= με τη σειρά) ἄρχεσθαι καὶ ἄρχειν, επειδή σε αυτό το πολίτευμα τα αξιώματα προορίζονται για όλους τους πολίτες. Πρέπει, βέβαια, να διευκρινιστεί ότι η ατομική ελευθερία δεν ταυτίζεται με την ελευθερία του να κάνει ο καθένας οτιδήποτε –κάτι που είναι γνώρισμα του δούλου– αλλά με την ελευθερία του να πράττει σύμφωνα με τη βούλησή του ως πολίτης και με το νόμο. Παράλληλα, η πολιτική ελευθερία συνίσταται στο δικαίωμα του ἄρχειν και ἄρχεσθαι (=με τη σειρά) σε όλους τους πολίτες, δηλαδή στην εναλλαγή όλων των πολιτών στην εξουσία. Η ελευθερία αυτή ταυτίζεται με το δικαίωμα του κάθε ελεύθερου πολίτη να συμμετέχει στην άσκηση της πολιτικής εξουσίας εξίσου και να διεκδικεί οποιοδήποτε πολιτικό αξίωμα. Αυτό σημαίνει ότι δεν μπορεί να γίνεται διάκριση μεταξύ πολιτών, για παράδειγμα σε πλούσιους και αριστοκράτες που έχουν περισσότερα δικαιώματα, και σε φτωχούς που μειονεκτούν.

B2. Δημοκρατία είναι το πολίτευμα στο οποίο η ισχύς και η κυριαρχία (κράτος) ανήκει στον πολύ λαό (δῆμον), δηλαδή στην πλειονότητα των φτωχότερων τμημάτων του πληθυσμού σε διάκριση προς τους ὀλίγους, τους πλουσιότερους πολίτες. Ο Αριστοτέλης χαρακτηρίζει τη δημοκρατία παρέκβασιν (ατελή και υποδεέστερη μορφή) του ορθού πολιτεύματος που ο ίδιος ονομάζει πολιτεία

Τόσο η πολιτεία όσο και η δημοκρατία κυβερνώνται με βάση την αρχή της πλειοψηφίας· η διαφορά τους έγκειται στο ότι η πολιτεία μεριμνά για το συμφέρον του συνόλου των πολιτών, ενώ η δημοκρατία για το πλήθος, την πλειονότητά τους.

Ως γνωστόν στον Αριστοτέλη ο Λόγος μορφοποιεί το λόγο και μέσω των φραστικών του επιλογών γίνεται φανερή η διστακτική στάση του απέναντι και στο καλύτερο είδος δημοκρατίας που παρουσίασε. Αρχικά, με την τετραπλή επανάληψη του υπερθετικού βαθμού «μάλιστα» στις φράσεις «ή λεγομένη μάλιστα κατά το ἴσον», «εἴπερ ἢ ἐλευθερία μάλιστα ἐστὶν ἐν δημοκρατίᾳ» και «ἂν εἴη μάλιστα κοινωνούντων ἀπάντων μάλιστα» ο Αριστοτέλης δηλώνει τον προβληματισμό του για το πόσο δύσκολο είναι η δημοκρατία να διασφαλίζει τον ανώτατο βαθμό ελευθερίας και ισότητας, επειδή αυτό προϋποθέτει τη μεγιστοποίηση του βαθμού ισότιμης (ὁμοίως) και συνειδητής επιλογής όλων των πολιτών στα κοινά (κοινωνεῖν). Επίσης, η διστακτικότητά του για τη δυνατότητα συμμετοχής των πολιτών ενισχύεται και από τη χρήση δυνητικής Ευκτικής (ἂν εἴη), επειδή αυτό είναι κριτήριο ποιότητας και διαρκές ζητούμενο της δημοκρατίας. Τέλος, στη φράση «καθάπερ ὑπολαμβάνουσί τινες» επαναλαμβάνεται η παραπάνω στάση του Αριστοτέλη σε αυτού του είδους τη δημοκρατία, αλλά και η υποχρέωσή του από μεθοδολογικής απόψεως να εξετάσει τα γνωρίσματα όλων των πολιτευμάτων και να λάβει υπόψη του και τρέχουσες αντιλήψεις. Εξάλλου, ο Αριστοτέλης βρίσκεται στην Αθήνα κι επομένως δεν μπορεί να μην αναφερθεί στο πολίτευμα της πόλης που έγινε δεύτερη πατρίδα του και που τον ενέπνευσε για τον ορισμό του πολίτη.

B3.

i. Λάθος, ii. Λάθος, iii. Σωστό, iv. Λάθος, v. Λάθος.

B4. α.

- ο πολὺς λαός, μεγάλη πλειονότητα του λαού.
- το σύνολο των ελεύθερων πολιτών μιας πόλης που έχει δημοκρατία

β. φησίν: η φωνή

ὑπερέχειν: ὑστερεῖν, μειονεκτεῖν, ἔλαττον ἔχειν, ἐλλείπειν, ὑπολείπεσθαι, ἡττᾶσθαι

ἀπόρους: πένητας, πτωχοὺς, ἐπαίτας, ἀμηχάνους

ὑπολαμβάνουσιν: το λήμμα.

B5. Στο κείμενο αναφοράς από τα Πολιτικά του Αριστοτέλη παρουσιάζεται η καλύτερη εκδοχή της δημοκρατίας, η οποία καταρχήν βασίζεται στην αρχή της πολιτικής ισότητας και της ελευθερίας βάσει των οποίων τα πολιτικά αξιώματα παραχωρούνται σε όλους τους πολίτες (ἐν μέρει) χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η οικονομική κατάσταση, η καταγωγή ή οι ικανότητες του καθενός. Και μολονότι η εξουσία ασκείται από όλους τους πολίτες, επειδή οι αποφάσεις λαμβάνονται από την πλειοψηφία των πολιτών και η πλειοψηφία αναγκαστικά είναι ο λαός (ὁ δῆμος) το πολίτευμα αυτό ανήκει στα φαῦλα, για το λόγο ότι οι αποφάσεις του λαού εξυπηρετούν μόνο το συμφέρον των πολλών – ἀπόρων σε βάρος του κοινού συμφέροντος.

Στο απόσπασμα από το λόγο του Ισοκράτη Αρεοπαγητικός ο ρήτορας παρουσιάζει έναν διαφορετικό τύπο πολιτεύματος, όπως τον θέσπισαν ο Σόλωνας και ο Κλεισθένης, την «παλαιάν» δημοκρατία. Το πρώτο γνώρισμα αυτού του πολιτεύματος ήταν η αποφυγή άσκησης ευχάριστης

και δημαγωγικής πολιτικής από τους άρχοντες προκειμένου να τηρηθεί ο νόμος, να ηθικοποιηθούν οι πολίτες (φρονιμώτεροι κι όχι ακόλαστοι) και να διασφαλιστεί το συμφέρον όλης της πόλης, κ-τι που το διαφοροποιεί από την δημοκρατία που παρουσιάζει ο Αριστοτέλης, εφόσον σε αυτήν δε γίνεται λόγος για ηθικοποίηση των πολιτών μέσω του νόμου ούτε εξυπηρετείται το κοινό συμφέρον παρά μόνο των κατώτερων στρωμάτων που είναι και οι περισσότεροι. Συνεχίζοντας ένα δεύτερο γνώρισμα της παλαιάς δημοκρατίας είναι η διαφορετική εφαρμογή της αρχής της ισότητας, Ενώ στο κείμενο αναφοράς η πολιτική ισότητα ταυτίζεται με την ομοιότητα και δεν υπερέχουν οι άποροι έναντι των άπόρων ή το αντίστροφο, στο παράλληλο κείμενο τονίζεται ξεκάθαρα ότι απορρίπτεται η λογική του να αποδίδονται ίδια δικαιώματα σε όλους ως μη ωφέλιμη και δίκαιη, επειδή οι πολίτες διαφοροποιούνται με βάση τα ηθικά τους στοιχεία και ως εκ τούτου τα αξιώματα και οι τιμές αποδίδονται με βάση την αξία τους καθενός (ἀπ' ἀρετῆς) κι όχι με βάση την τύχη ή τη σειρά του καθενός. Συμπερασματικά, η «δημοκρατία» του Ισοκράτη παρότι ονομάζεται δη-μοκρατία ταυτίζεται με εκείνο το Ιδανικό πολίτευμα που ονομάζει ο Αριστοτέλης «Πολιτεία», είναι μια εξευγενισμένη μορφή δημοκρατίας με στοιχεία αριστοκρατίας, επειδή τα αξιώματα δίνονται αξιοκρατικά κι όχι με τη σειρά (ἐν μέρει) ή με κλήρωση, και εξυπηρετείται το συμφέρον -πρωτίστως το ηθικό- όλων των πολιτών.

Γ. Αδίδακτο κείμενο

Γ1. Κι όσο, λοιπόν, κυβέρνησε την πόλη σε καιρό ειρήνης, την κυβέρνησε με μετριοπαθή πολιτική και τη διαφύλαξε με ασφάλεια και αυτή υπό την ηγεσία του έγινε πάρα πολύ ισχυρή, και όταν άρχισε ο πόλεμος, αυτός φανερά προέβλεψε σωστά τη δύναμή της. Πέθανε δύο χρόνια και έξι μήνες (εν. από την έναρξη του πολέμου)· κι όταν πέθανε, φάνηκε ακόμα περισσότερο η ορθή πρόβλεψη αυτού για τον πόλεμο. Γιατί αυτός υποστήριζε ότι θα ότι οι Αθηναίοι θα νικούσαν αν δεν έβγαιναν να δώσουν μάχη, αν φρόντιζαν το ναυτικό τους, αν δεν επεδίωκαν να επεκτείνουν την εξουσία τους όσο διαρκούσε ο πόλεμος κι αν δεν εξέθεταν την πόλη σε κίνδυνο.

Γ2. Με βάση την εξιστόρηση του Θουκυδίδη, ο Περικλής με το λόγο του το δεύτερο έτος του πολέμου ενώπιον της εκκλησίας του δήμου προσπαθούσε να καταπραΰνει την οργή(της όργης παραλύειν) τους εναντίον του και να αποσπάσει την προσοχή (ἀπάγειν την γνώμην) του από τον πόλεμο. Οι Αθηναίοι, πράγματι, αποφάσισαν στην εκκλησία του δήμου (δημοσίᾳ) να μη στείλουν άλλους πρέσβεις στη Σπάρτη και ήταν πιο πρόθυμοι (μᾶλλον ὤρμητο) για τον πόλεμο. Σε προσωπικό επίπεδο, όμως, (ιδίᾳ) και ο καθένας για τις δικές του ατομικές υποθέσεις δεν μπορούσε να ξεπεράσει τη λύπη του (ἐλυποῦντο) για τις συμφορές του πολέμου· οι φτωχοί (ὁ δῆμος) λυποῦνταν επειδή έχασαν και τα λίγα υλικά αγαθά που διέθεταν (ἀπ' ἐλασσόνων - ἐστέρητο), οι πλούσιοι επειδή έχασαν στην ύπαιθρο κτήματα και πολυτελή –και γεμάτα πολύτιμα αντικείμενα– σπίτια που ήταν χτισμένα μέσα σε αυτά (κτήματα - οικοδομιαίς - κατασκευαίς), και οι δύο μαζί επειδή είχαν πόλεμο αντί ειρήνης. Τα συναισθήματά τους απέναντι στον Περικλή στην αρχή συνεχίζουν να είναι εχθρικά (οὐκ ἐπαύσαντο ἐν ὀργῇ ἔχοντες)· τον θεωρούν υπεύθυνο για τους συμφορές τους, νιώθουν οργή εναντίον του και τον καταδικάζουν σε χρηματικό πρόστιμο (ἐζημίωσαν χρήμασιν). Στη συνέχεια, όμως, όπως συνήθιζαν να κάνουν οι Αθηναίοι, η λύπη για τις προσωπικές συμφορές αμβλύνεται, η οργή μετριάζεται (ἤλγει ἀμβλύτερον) και με ρεαλισμό και λογική αποδέχονται ότι ο Περικλής ήταν ο πιο κατάλληλος για την πόλη εκείνη τη στιγμή και τον ξαναεγκλέγουν στρατηγό (εἶλοντο στρατηγόν). Η τακτική του Περικλή αποδείχθηκε αποτελεσματική. Οι Αθηναίοι εκτονώνουν την οργή τους, εφόσον επιβάλλουν χρηματική ποινή στον Περικλή, αλλά σε επίπεδο πράξης συνεχίζουν τον πόλεμο και ανανεώνουν την εμπιστοσύνη τους προς το πρόσωπό του.

Γ3. α. κατέστη: κατασταίη

προγνούς: προγνοίη

έπεβίω: έπιβίωη

άπέθανεν: άποθάνοι

έγνώσθη: γνωσθείη

β. τήν δύναμιν: τή δύναμει

δύο: δυοῖν

έτη: έτεσι(ν)

μήνας: μηνσί(ν)

ή πρόνοια: τή προνοία

Γ4.

α.

δημοσία: δοτική τρόπου (επιρρηματικός προσδιορισμός) στο άνεπείθοντο.

έχοντες: κατηγορηματική μετοχή ως κατηγορηματικός προσδιορισμός στο υποκείμενο οι ξύμπαντες του ρήματος ούκ έπαύσαντο.

στρατηγόν: απλό κατηγορούμενο στο (εννούμενο) αντικείμενο τόν Περικλή μέσω του συνδετικού ρήματος έιλοντο.

έπικτωμένους: επιρρηματική υποθετική μετοχή συνημμένη στο υποκείμενο τούς Αθηναίους του απαρεμφάτου περιέσεσθαι. Λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός προϋπόθεσης στον τύπο της απόδοσης περιέσεσθαι με τον οποίο σχηματίζει λανθάνοντα πλάγιο και συνεπτυγμένο υποθετικό λόγο που δηλώνει το προσδοκώμενο.

περιέσεσθαι: άναρθρο ειδικό απαρέμφατο ως αντικείμενο στο έφη. Υποκείμενο απαρεμφάτου: τούς Αθηναίους (ετεροπροσωπία).

β. Δευτερεύουσα πρόταση: *ότι άπ' έλασσόνων όρμώμενος έστέρητο και τούτων*

Δευτερεύουσα επιρρηματική αιτιολογική πρόταση. Εισάγεται με τον αιτιολογική σύνδεσμο *ότι* που δηλώνει αντικειμενική αιτιολογία.

Λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός αιτίας στο ρήμα ψυχικού πάθους έλυποῦντο.

Μετατροπή σε μετοχή:

οῖον (δη) [οῖα (δη) / ἄτε (δη)] *άπ' έλασσόνων όρμώμενος έστερημένος και τούτων.*

Ευχόμαστε καλή δύναμη & επιτυχία!